

Nr 92

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.; given Stockholms slott den 26 februari 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framläggs förslag till vissa bestämmelser som erfordras för genomförande av 1965 års folk- och bostadsräkning. Enligt förslaget skall uppgifterna till denna räkning i regel användas även för mantalsskrivningen. Särskilda mantalsuppgifter skall alltså normalt inte lämnas hösten 1965. De föreslagna bestämmelserna avser vidare bl. a. kommunernas medverkan vid insamling och granskning av de lämnade uppgifterna.

Förslag
till
Förordning
med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning
år 1965 m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till allmän folk- och bostadsräkning år 1965 skola skriftliga folkräkningsuppgifter och fastighetsuppgifter lämnas i enlighet med denna förordning.

2 §.

Folkräkningsuppgift skall lämnas för varje bostadslägenhet och för varje person som skall mantalsskrivas i riket för år 1966.

Är bostadslägenhet bebodd av någon som skall mantalsskrivas för år 1966 såsom bosatt i lägenheten, skall uppgiften avse lägenheten och dem som skola mantalsskrivas såsom bosatta i denna. Uppgiften skall lämnas av den som på grund av äganderätt eller hyresavtal eller på annan därmed jämförlig grund disponerar lägenheten i dess helhet. Finnes i fråga om viss bostadslägenhet icke någon som skall mantalsskrivas för år 1966 såsom bosatt i lägenheten, skall folkräkningsuppgift för lägenheten lämnas av fastighetens ägare eller den som är i hans ställe.

Folkräkningsuppgift skall även lämnas av den som skall mantalsskrivas utan att vara bosatt i bostadslägenhet. För den som har gemensamt hushåll med annan, skall sådan uppgift dock lämnas av den som förestår hushållet.

Den som skall upptagas på annans folkräkningsuppgift äger om han så önskar lämna uppgifter om sig på egen blankett. Blanketten skall därvid i slutet konvolut, försett med namn på den person uppgifterna avse, överlämnas till den som har att avlämna folkräkningsuppgiften för att bifogas denna.

3 §.

Fastighetsuppgift skall, om Konungen ej bestämmer annat, lämnas för varje fastighet inom vilken finnes bostadslägenhet.

Fastighetsuppgift lämnas av fastighetens ägare eller den som är i hans ställe. För arrenderad fastighet skall dock uppgiften lämnas av arrendatorn.

4 §.

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ om bostadslägenhet äga ej tillämpning på lägenhet som — trots att den är avsedd att användas för bostadsändamål — nyttjas uteslutande för annat än bostadsändamål, t. ex. såsom kontor, lager, verkstad eller dylikt. Sommarvilla, sportstuga, kolonistuga eller annan sådan byggnad anses som bostadslägenhet endast om byggnaden användes som stadigvarande bostad.

5 §.

Folkräkningsuppgift som avses i 2 § andra stycket skall av den, som icke själv äger fastigheten, den 11 oktober 1965 lämnas till fastighetsägaren eller den som är i hans ställe.

Uppgiftsskyldig som avses i 2 § tredje stycket skall vid samma tid lämna folkräkningsuppgift inom mantalsskrivningsdistriktet till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller till särskilt anordnat insamlingsställe. I Stockholm och Göteborg skola här avsedda uppgifter lämnas till uppboordsverket vid samma tid.

Folkräkningsuppgift må lämnas i slutet konvolut, försett med anteckning om namn på den eller dem uppgiften avser.

6 §.

Fastighetsägaren eller den som är i hans ställe skall tillse, att samtliga uppgifter som avses i 5 § första stycket lämnats samt att uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift såvitt möjligt rättas eller fullständigas. Har uppgift lämnats i slutet konvolut, gäller dock denna skyldighet endast anteckningarna på konvolutet.

7 §.

Folkräkningsuppgift som fastighetsägaren eller den som är i hans ställe skall lämna enligt 2 § andra stycket, uppgifter som mottagits enligt 5 § och i förekommande fall fastighetsuppgift skola senast den 13 oktober 1965 lämnas till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller till särskilt anordnat insamlingsställe. I Stockholm och Göteborg skola uppgifterna i stället lämnas till uppboordsverket inom tid som verket bestämmer.

8 §.

Folkräkningsuppgift och fastighetsuppgift skola upprättas i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar och på blanketter enligt fastställda formulär.

Blanketter till folkräkningsuppgift och till fastighetsuppgift skola på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga i den ordning Konungen föreskriver.

Formulär till folkräkningsuppgift och fastighetsuppgift fastställas av statistiska centralbyrån efter samråd med centrala folkbokförings- och uppboordsnämnden.

9 §.

Det åligger kommunens styrelse att på sätt närmare anges i 10—12 §§ biträda vid upprättande och insamling av folkräknings- och fastighetsuppgifterna samt svara för granskning och rättelse av uppgifterna.

Kommunens styrelse må uppdraga åt särskilt granskningsorgan med sammansättning och arbetsordning som styrelsen bestämmer att handha uppgifterna enligt första stycket. Styrelsen skall utse en granskningsledare.

Roteombuden äro, även om de icke ingå i granskningsorganen, skyldiga att medverka i dessas arbete och äro därvid underställda granskningsledaren.

Kommunens styrelse eller i förekommande fall granskningsorganet skall, där det ej sker genom roteombud, för kontroll av uppgiftsmaterial på annat lämpligt sätt följa arbetet vid förskrivning enligt 45 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

10 §.

Kommunens styrelse skall tillse att de uppgiftsskyldiga i kommunen erhålla handledning och hjälp vid uppgiftsskyldighetens fullgörande,

att de insamlade uppgifterna granskas, fullständigas, rättas och numreras,

att kompletterande uppgifter lämnas,

att uppgiftsmaterialet blir berett för den fortsatta bearbetningen,

att de inkomna uppgifterna därefter överlämnas för fortsatt bearbetning enligt anvisningar som meddelas av statistiska centralbyrån.

Arbetet med granskning, fullständigande och rättande av uppgifter skall bedrivas så att uppgiftslämnare ej betungas onödigt.

Granskningsledaren eller den han utser äger hos mantalsskrivningsförrättare taga del av anteckningar i stomme till mantalslängd.

11 §.

Granskningsledare må av fastighetsägare och annan uppgiftsskyldig inhämta upplysningar rörande förhållanden som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Granskningsledaren må vidare från den som icke själv skall lämna folkräkningsuppgift inhämta erforderliga upplysningar rörande honom.

12 §.

Har folkräkningsuppgift eller fastighetsuppgift ej lämnats inom föreskriven tid eller lämnas icke upplysningar som begärts enligt 11 §, må granskningsledaren hos mantalsskrivningsförrättaren påkalla att den försumlige anmanas fullgöra sin skyldighet.

I fråga om sådan anmaning äga bestämmelserna i 44 och 63 §§ samt 64 § 2 mom. folkbokföringsförordningen om anmaning att fullgöra uppgiftsskyldighet till mantalsskrivning och om vite motsvarande tillämpning.

13 §.

I fråga om mantalsskrivningen för år 1966 gälla följande särskilda bestämmelser.

Vad som sägs i folkbokföringsförordningen om skyldighet att lämna mantalsuppgift äger icke tillämpning. Envar må dock framställa yrkande om sin mantalsskrivning genom att lämna mantalsuppgift den 11 oktober 1965.

I stället för bestämmelserna i 40 § folkbokföringsförordningen om huvudförteckning gäller, att sådan förteckning skall lämnas endast om vederbörande kommun beslutat om huvudförteckning för lokala ändamål. I sådant fall fastställer kommunen formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. Blanketter till sådant formulär skola tillhandahållas de uppgiftsskyldiga genom kommunens försorg och på kommunens bekostnad.

Folkbokföringsförordningens bestämmelser om uppgifter till mantalsskrivningen gälla uppgifter som lämnats till folk- och bostadsräkningen år 1965, såvitt avser tillämpning av 27 § 3 mom. samt 41 och 45 §§ ävensom, i den mån Konungen bestämmer, 50 § förordningen.

Bestämmelsen i 47 § andra stycket andra punkten folkbokföringsförordningen äger icke tillämpning.

14 §.

De ytterligare bestämmelser som fordras för folk- och bostadsräkningen år 1965 meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 26 februari 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *särskilda bestämmelser rörande allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.* samt anför.

Inledning

I prop. 1965: 1 (bil. 9 s. 16) har anmälts vissa frågor i samband med den allmänna folk- och bostadsräkningen år 1965. De av statistiska centralbyrån framlagda planerna i sådant hänseende har därvid ansetts i huvudsak kunna godtas. De närmare riktlinjerna för folk- och bostadsräkningens utförande borde dock, framhölls det i nyssnämnda proposition, få slutligt prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för undersökningarna. I enlighet härmed hemställdes bl. a. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1965/66 anvisa reservationsanslag av 3 800 000 kr. till 1965 års folk- och bostadsräkning. I sammanhanget uttalade jag min avsikt att i särskild proposition lägga fram förslag rörande bl. a. den medverkan från kommunernas sida som kan finnas erforderlig i samband med granskningen av uppgifterna till folk- och bostadsräkningen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 januari 1965 har statistiska centralbyrån framlagt förslag till erforderliga administrativa bestämmelser för folk- och bostadsräkningens genomförande och för dess samordning med mantalsskrivningen. Dessa förslag har tillkommit efter samråd med centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden. Till grund för centralbyråns förslag ligger en av centralbyrån i december 1964 utsänd promemoria med förslag till lokala rutiner, som remitterats till representanter för pastorsämbeten, mantalsskrivningsförrättare och kommuner. Dessa remissinstanser har utan undantag i huvudsak tillstyrkt de av centralbyrån framlagda förslagen. De vid centralbyråns skrivelse fogade författningsförslagen torde såsom *bilaga* få fogas vid statsrådsprotokollet för detta ärende.

Mantalskrivning

Gällande bestämmelser återfinns i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469). Mantalskrivning skall årligen förrättas särskilt för varje kommun eller i vissa fall för del av kommun. Det åligger den lokala skattemyndigheten att förrätta mantalskrivning. I princip är envar fysisk person skyldig att årligen lämna skriftlig uppgift till mantalskrivningen i det distrikt där vederbörande skall mantalskrivas. Mantalsuppgift skall avlämnas i stad och köping den 5 oktober samt på landet den 5 november, om dessa dagar är helgfria. Länsstyrelse äger dock, utom såvitt angår Stockholm och Göteborg, bestämma annan dag för uppgiftslämnandet.

Som ett led i mantalskrivningsförfarandet ingår den s. k. för-skrivningen (45 §). Vid sådan förrättning, som äger rum årligen, skall pastor undersöka om kyrkobokföringen överensstämmer med de verkliga förhållandena. Denna undersökning verkställs med ledning av mantalsuppgifterna.

Vid mantalskrivningen skall förrättningsmannen, dvs. häradskrivaren eller kronokamreraren, granska mantalsuppgifterna och övriga för mantalskrivningen överlämnade eller föredragna handlingar. Med ledning därav och av upplysningar som kan meddelas av personer som är närvarande vid förrättningen samt av församlingsliggaren, boken över obefintliga och pastors minnesanteckningar skall förrättningsmannen undersöka vilka personer som bör mantalskrivas i distriktet (50 §).

Tidigare folk- och bostadsräkningar

Bestämmelser om *folkräkning* återfinns i kungörelsen den 16 december 1949 (nr 702) med vissa bestämmelser angående befolkningsstatistiken. Under åren 1860—1930 hölls folkräkning vart tionde år. Därefter har sådan räkning ägt rum vart femte år, dock med undantag för år 1955, då folkräkningen inställdes.

Vid 1910 års folkräkning utfärdades föreskrifter rörande avlämnandet av särskilda yrkesuppgifter i samband med mantalskrivningen. Vid 1920 och 1930 års folkräkningar togs mantalskrivningen i ökad utsträckning i anspråk vid uppgiftsinsamlingen. Skyldigheten att avlämna skriftliga mantalsuppgifter utsträcktes. Vid 1940 års folkräkning skedde en omläggning av yrkesstatistiken. I samband därmed effektiviserades den lokala granskningen av mantalsuppgifternas yrkesuppgifter. Sålunda tillskapades särskilda kommunala granskningsnämnder med uppgift bl. a. att granska de avgivna uppgifterna. Motsvarande föreskrifter utfärdades till 1945 och 1950 års folkräkningar. Enligt 1960 års beslut ålades däremot kommunens styrelse att svara för granskning och komplettering av folkräknings- och fastighetsuppgifterna. För detta ändamål skulle styrelsen utse en granskningsledare.

Särskilda bestämmelser rörande folk- och bostadsräkningarna år 1960 samt mantalsskrivningen för år 1961 föreslogs i prop. 1960: 125 och förordning i ämnet utfärdades den 20 maj 1960 (nr 517). En kungörelse med närmare bestämmelser rörande nämnda räkningar och mantalsskrivning utfärdades samma dag (nr 518). Slutligen utfärdades den 4 november 1960 (nr 570) en kungörelse med särskilda bestämmelser om beräkning av den kyrkobokförda befolkningen den 31 december 1960. Grundmaterialet för folkräkningen erhöles från folkräkningsuppgifter som ersatte mantalsuppgifterna.

Bostadsräkningar och *bostadsundersökningar* av olika typer och omfattning har under 1900-talet företagits vid skilda tillfällen. 1945 års bostadsräkning var den första som omfattade hela landet. Senaste allmänna bostadsräkning skedde år 1960, varvid antalet uppgifter begränsades. Undersökningar av detta slag har betraktats som en viktig gren av den fortlöpande socialstatistiken. Det har även framhållits, att undersökningarna är särskilt angelägna med hänsyn till statens och kommunernas mycket omfattande åtgärder för att främja en förbättring av bostadsförsörjningen och en mera planmässig bebyggelse. Förslag om 1960 års allmänna bostadsräkning framlades i förenämnda prop. 1960: 125. Uppgifterna för bostadsräkningen erhöles dels från folkräkningsuppgifterna dels från särskilda fastighetsuppgifter som skulle avlämnas vid mantalsskrivningen för år 1961. Skyldighet att lämna uppgifter ålåg beträffande utarrenderad fastighet arrendatorn och i övrigt ägare av fastighet.

Statistiska centralbyråns förslag

I prop. 1964: 1 (bil. 9 s. 16) har lämnats en redogörelse för statistiska centralbyråns preliminära planer för folk- och bostadsräkningen. Centralbyrån har därefter i skrivelse den 11 januari 1965 närmare utvecklat sitt förslag. Sälunda förordar centralbyrån att *uppgiftsmaterialet* i likhet med förhållandet år 1960 inhämtas på en särskild folk- och bostadsräkningsblankett som även skall kunna användas som mantalsuppgift. Särskild mantalsuppgift skulle således som regel bli obehövlig. Vidare har centralbyrån funnit att det liksom år 1960 dessutom erfordras en särskild fastighetsblankett för fastigheter med mer än en bostadslägenhet. Fastighetsblanketten anses i regel kunna ersätta huvudförteckningen vid mantalsskrivningen. Kommun bör dock liksom tidigare kunna besluta om huvudförteckning för lokala ändamål.

I 1960 års förordning fanns en möjlighet för kommun att bibehålla de särskilda mantalsuppgifterna och huvudförteckningarna efter dispens av Kungl. Maj:t. Statistiska centralbyrån anser att denna möjlighet bör slopas, eftersom någon dispensansökan inte kom in år 1960. Centralbyrån har vidare med centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden diskuterat, om

man bör behålla den bestämmelse som medger envar rätt att framställa yrkande om sin mantalsskrivning genom att lämna mantalsuppgift. Nämnden har dock inte utan närmare utredning ansett sig böra föreslå någon ändring. Detta innebär enligt centralbyrån att förutom folkräkningsuppgiften även en mindre upplaga av den vanliga mantalsuppgiften trycks och distribueras.

Beträffande *uppgiftsskyldigheten* anför centralbyrån i de preliminära planerna bl. a. att bostadsföreståndare bör åläggas att lämna vissa uppgifter om bostaden och de i denna boende personerna. Centralbyrån framhåller att en samordning av folk- och bostadsräkningen med mantalsskrivningen medför en ändring av det vid mantalsskrivningen använda hushållsbegreppet, innebärande bl. a. att inneboende inte skall lämna egen folkräkningsuppgift utan upptas på blankett som avges av bostadsföreståndare.

Enligt 1960 års förordning kunde den som enligt huvudregeln skulle upptas på annans folkräkningsuppgift lämna erforderliga upplysningar om sig på egen blankett och avlämna denna i slutet konvolut till bostadsföreståndaren att bifogas dennes uppgift. En viss reaktion från allmänhetens sida mot att lämna uppgifterna till fastighetsägaren hade då märkts och möjligheten att lämna blanketten i slutet konvolut hade på en del håll ansetts inte vara tillräckligt betryggande. Att år 1965 införa en bestämmelse varigenom uppgiftslämnarna tillerkänns rätt att sända folkräkningsuppgiften direkt till vederbörande myndighet skulle dock enligt centralbyråns mening kunna medföra avsevärda olägenheter för insamlings- och sorteringsarbetet, i synnerhet i större städer. På grund härav och eftersom folkräkningsblanketten inte upptar några väsentliga uppgifter om personliga förhållanden utöver vad den årliga mantalsuppgiften innehåller, har centralbyrån inte funnit någon ändring av dessa bestämmelser påkallad.

Fastighetsägare eller dennes ställföreträdare bör enligt centralbyråns mening åläggas att lämna vissa uppgifter om fastigheten och de på denna belägna husen och bostäderna samt uppgifter om obodda lägenheter och andra lägenheter som saknar mantalsskriven bostadsföreståndare. I fråga om arrenderad fastighet bör dock skyldigheten åvila arrendatorn. Fastighetsägaren bör vidare vara skyldig att insamla uppgifterna till folk- och bostadsräkningen och därvid tillse, att uppgifter avlämnas av varje där bosatt uppgiftsskyldig bostadsföreståndare. Därefter skall han avlämna uppgifterna till roteombud, pastor eller särskilt insamlingsställe där sådant finns anordnat. I Stockholm och Göteborg skall dock uppgifterna avlämnas till uppbördsverket.

Såsom framgår av statsverkspropositionen bör enligt centralbyråns mening de till folkräkningen avlämnade uppgifterna avse förhållandena under en viss vecka, enhetligt över hela landet. Denna vecka bör infalla omedelbart före den tidpunkt då uppgifterna skall avlämnas och den bör inte inrymma ett månadsskifte. Veckan bör vidare ligga så nära mantalsskrivningstidpunkten den 1 november som möjligt för att därmed antalet flytt-

ningsfall skall kunna nedbringas. Centralbyrån finner det vara av väsentlig betydelse att räkningsveckan väljs i så nära anslutning som möjligt till motsvarande vecka år 1960 för att i görligaste mån erhålla lika betingelser ur sysselsättningssynpunkt. För att uppgifterna om förvärvsverksamhet m. m. skall kunna avse en obruten vecka i oktober, föreslår centralbyrån därför som räkningsperiod veckan den 3—9 oktober 1965.

Centralbyrån föreslår vidare att tidpunkten för avlämnande av uppgifterna till fastighetsägaren bestäms enhetligt för hela riket till den 11 oktober. Detta föranleder ändring av gällande bestämmelser om tidpunkterna för lämnande av mantalsuppgift för år 1966. I anslutning härtill föreslår centralbyrån att fastighetsägarna senast den 13 oktober skall överlämna samtliga mottagna eller upprättade folkräkningsuppgifter jämte fastighetsuppgifter till vederbörande roteombud, pastor eller särskilt insamlingsställe.

I fråga om *kommunernas medverkan vid granskningen* av uppgifterna innebär statistiska centralbyråns förslag följande. Kommunen bör ha ansvaret för det lokala granskningsarbetet. Liksom vid tidigare folk- och bostadsräkningar måste insamling och granskning av de uppgifter, som skall inhämtas från allmänheten, ske genom kommunernas försorg. De arbetsuppgifter som skall utföras av kommunerna är distribution av blanketter, handledning och hjälp åt allmänheten med att fylla i blanketterna samt granskning, komplettering och numrering av det insamlade uppgiftsmaterialet. Kommunerna bör vidare åläggas att tillse, att uppgiftsmaterialet blir berett för fortsatt bearbetning, samt enligt anvisningar av centralbyrån överlämna uppgifterna för den fortsatta bearbetningen. En avstämning av blanketternas personredovisning bör före insändandet ske mot mantalslängden. I denna längd skall i förekommande fall förprickas personer som bor i tätort.

Enligt centralbyråns mening bör kommunerna ges relativt stor frihet att själva organisera arbetet med hänsyn till de lokala förutsättningarna. Inom varje kommun bör en granskningsledare utses, vilken även skall vara kontaktman. Denne bör få ta del av mantalsskrivningsförrättares anteckningar i stomme till mantalslängd och skall kunna påkalla hos förrättaren att försumliga anmanas fullgöra sin uppgiftsskyldighet. För kontroll av uppgiftsmaterialet bör granskningsorganet eller roteombudet åläggas att följa arbetet redan vid pastors förskrivning och denna bör inte påbörjas senare än den 20 oktober. Vid planeringen av folk- och bostadsräkningen har centralbyrån förutsatt att granskningsorganet skall ha tillgång till ett särskilt exemplar av mantalslängdens personella liggare redan innan denna justerats. Länsbyråerna bör åläggas att tillhandahålla detta längdexemplar. Sedan de i 54 § folkbokföringsförordningen angivna exemplaren av mantalslängden justerats, måste vid justeringen vidtagna ändringar meddelas centralbyrån av mantalsskrivningsförrättarna. För att få civilståndsläget redovisat per den 1 november 1965 och dessutom få ett material som kan ligga

till grund för en framskrivning av den årliga befolkningsstatistiken har centralbyrån räknat med, att det liksom förhållandet var vid 1960 års räkning blir erforderligt med rapportering från länsbyråerna för folkbokföringen genom framställning av avtryckskort till centralbyrån.

Departementschefen

Inför 1960 års allmänna folk- och bostadsräkning blev frågorna om uppgiftsmaterialet, samordningen med mantalsskrivningen samt den lokala granskningen grundligt utredda. De rutiner som då utarbetades visade sig i praktiken fungera tillfredsställande. En vägledande princip vid planeringen av 1965 års allmänna folk- och bostadsräkning har därför varit, att denna räkning så långt som möjligt skall utföras enligt de rutiner som tillämpades år 1960. Den förestående omläggningen av folkbokföringsväsendet till automatisk databehandling (ADB) påverkar inte genomförandet av 1965 års räkning. Däremot blir det inför år 1970 aktuellt med en anpassning till de nya ADB-rutinerna, varför en allmän översyn och omläggning av insamlingsmetoderna bör anstå till dess.

De år när folk- och bostadsräkningar hålls krävs av naturliga skäl att utförligare personuppgifter lämnas än som behövs andra år. Det är givetvis ett angeläget önskemål, att uppgiftsskyldigheten inte blir onödigt betungande. Det bör således undvikas att man vid samma tidpunkt och till samma myndigheter skall behöva lämna två olika blanketter med delvis samma innehåll. Detta sker lämpligast genom att man för räkningen och mantalsskrivningen använder en gemensam blankett, såsom skedde år 1960. Därmed vinner man också för myndigheternas del en arbetsbesparing i fråga om sortering, granskning och komplettering av uppgifterna. Mantalsuppgifterna kan därför enligt min mening slopas vid höstens mantalsskrivning, vilket innebär att de för mantalsskrivningen erforderliga uppgifterna hämtas ur materialet för folk- och bostadsräkningen. Den som så önskar skall dock ha möjlighet att lämna mantalsuppgift.

Från huvudregeln att varken huvudförteckning eller mantalsuppgift skall inhämtas infördes genom särskild bestämmelse i 1960 års förordning en möjlighet till undantag. Enligt detta stadgande kunde Kungl. Maj:t efter framställning av statistiska centralbyrån, där så prövades erforderligt på grund av särskilda förhållanden, förordna att dessa bestämmelser inte skulle äga tillämpning i fråga om viss kommun. Eftersom någon ansökan inte inkom år 1960, kan något behov av sådant undantag inte antas föreligga vid den nu aktuella räkningen. Jag tillstyrker därför centralbyråns förslag att bestämmelsen slopas.

Det bör vidare liksom år 1960 vara möjligt att i princip slopa de särskilda s. k. huvudförteckningar som det enligt 40 § folkbokföringsförordningen åligger fastighetsägare att avlämna. Från denna regel bör dock

finnas möjlighet att medge undantag. I vissa kommuner har nämligen huvudförteckningarna genom kommunala beslut för närvarande ett vidare innehåll än för riket i övrigt. Kommunen har nämligen rätt att besluta att huvudförteckning för lokala ändamål skall innehålla speciella uppgifter. I sådant fall fastställer kommunen särskilt formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. De uppgifter som skall insamlas till folk- och bostadsräkningen torde inte alltid kunna ersätta de nämnda huvudförteckningarna. Det synes därför nödvändigt att låta kommunerna behålla möjligheten att vid höstens mantalsskrivning avkräva fastighetsägarna uppgifter på huvudförteckning. En förutsättning bör dock liksom tidigare vara, att kommunen särskilt beslutar därom och själv ombesörjer erforderliga blanketter. I kommun där sådant beslut inte meddelats bör huvudförteckningen på samma sätt som nyss förordats beträffande mantalsuppgifterna helt kunna ersättas av de uppgifter fastighetsägarna skall lämna till folk- och bostadsräkningen.

Den föreslagna tiden för uppgifternas avlämnande, den 11 oktober 1965 för hela riket, föranleder ingen erinran från min sida.

Den av statistiska centralbyrån föreslagna organisationen av kommunernas medverkan i granskningsarbetet överensstämmer med 1960 års. Efter som det allmänt vitsordats att organisationen då fungerat tillfredsställande och den alltjämt synes ändamålsenlig vill jag tillstyrka att den genomförs. I huvudsak innebär förslaget att kommunens styrelse skall biträda vid upprättande och insamling av uppgifterna samt svara för granskning och rättelse. Dessa arbetsuppgifter kan styrelsen delegera till ett särskilt granskningsorgan. Styrelsen skall utse en granskningsledare och under denne lyder även roteombuden. Som allmän princip för granskningsarbetet bör gälla att det skall bedrivas på ett sådant sätt att uppgiftslämnarna inte betungas i onödan.

Liksom vid tidigare undersökningar av liknande art bör ersättning av statsmedel inte utgå för kommunernas här berörda medverkan i folk- och bostadsräkningen.

De framlagda förslagen till övriga författningsbestämmelser på området kan jag i sak biträda.

Förslag till vissa kompletterande föreskrifter, främst rörande detaljinhållet i formulären till folk- och bostadsräkningen samt vissa administrativa frågor om samordning av räkningen och mantalsskrivningen, torde jag sedermera få anmäla för Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga ett inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:ts Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Wettergren

Statistiska centralbyråns förslag
till
Förordning
med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning
år 1965 m. m.

Kungl. Maj:t har, med riksdagen, funnit gott förordna som följer.

1 §.

Till allmän folk- och bostadsräkning år 1965 skola skriftliga uppgifter, *folkräkningsuppgifter* och *fastighetsuppgifter*, lämnas i enlighet med stadgandena i denna förordning.

2 §.

Folkräkningsuppgift skall lämnas beträffande varje bostadslägenhet och rörande envar som skall för år 1966 mantalsskrivas inom riket.

Är bostadslägenhet bebodd av någon som skall för år 1966 mantalsskrivas såsom bosatt i lägenheten, skall uppgiften avse lägenheten och dem som skola sålunda mantalsskrivas. Uppgiften skall lämnas av den som på grund av äganderätt, hyresavtal eller på annan därmed jämförlig grund disponerar lägenheten i dess helhet. Finnes i fråga om viss bostadslägenhet icke någon som skall för år 1966 mantalsskrivas såsom där bosatt, skall folkräkningsuppgift avseende lägenheten lämnas av fastighetens ägare eller den i hans ställe är.

I fråga om person, som ej skall upptagas å folkräkningsuppgift enligt nästföregående stycke, skall sådan uppgift lämnas för dem som hava gemensamt hushåll av den som förestår hushållet och i övrigt av den som avses med uppgiften.

Den som enligt bestämmelserna här ovan skall upptagas på annans folkräkningsuppgift äger, om han så önskar, lämna erforderliga upplysningar om sig å egen blankett för sådan uppgift. Blanketten skall därvid i slutet konvolut, försett med anteckning om namn å den person upplysningarna avse, överlämnas till den som har att avlämna folkräkningsuppgiften för att bifogas uppgiften.

3 §.

Fastighetsuppgift skall, där Konungen ej annorlunda förordnar, lämnas beträffande varje fastighet, inom vilken finnes bostadslägenhet.

Fastighetsuppgift avlämnas av fastighetens ägare eller den i hans ställe är. Såvitt avser arrenderad fastighet skall dock uppgiften lämnas av arrendatorn.

4 §.

Vad i 2 och 3 §§ stadgas om bostadslägenhet äger ej tillämpning å lägenhet som, oaktat den är avsedd att utnyttjas till bostad, uteslutande nyttjas

för annat ändamål, t. ex. såsom kontor, lager, verkstad eller dylikt. Sommarvilla, sportstuga, kolonistuga eller annan dylik byggnad anses som bostadslägenhet blott om byggnaden användes som stadigvarande bostad.

5 §.

Folkräkningsuppgift som i 2 § andra stycket sägs skall av den, som icke själv äger fastigheten, den 11 oktober 1965 avlämnas till fastighetsägaren eller den i hans ställe är.

Uppgiftsskyldig som avses i 2 § tredje stycket skall vid samma tid avlämna folkräkningsuppgift inom mantalsskrivningsdistriktet till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller ock till särskilt insamlingsställe, där sådant finnes anordnat. I Stockholm och Göteborg skola här avsedda uppgifter vid samma tid avlämnas till uppborðsverket.

Folkräkningsuppgift må avlämnas i slutet konvolut, försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

6 §.

Fastighetsägaren eller den i hans ställe är skall tillse, att samtliga i 5 § första stycket avsedda uppgifter lämnats samt såvitt möjligt föranstalta om rättelse eller fullständigande av uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift. Har uppgift avlämnats i slutet konvolut, skall dock denna skyldighet avse endast anteckningarna å konvolutet.

7 §.

Folkräkningsuppgifter, som det enligt 2 § andra stycket åligger fastighetsägaren eller den i hans ställe är att avlämna, skola, jämte enligt 5 § mottagna uppgifter och i förekommande fall fastighetsuppgift, senast den 13 oktober 1965 överlämnas till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller ock till särskilt insamlingsställe. I Stockholm och Göteborg skola uppgifterna i stället överlämnas till uppborðsverket å tid som verket bestämmer.

8 §.

Folkräkningsuppgift samt fastighetsuppgift skola upprättas i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar och på blanketter enligt fastställda formulär.

Blanketter till folkräkningsuppgift samt till fastighetsuppgift skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

Formulär till folkräkningsuppgift och fastighetsuppgift fastställas av statistiska centralbyrån efter samråd med centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden.

9 §.

Det åligger kommunens styrelse att på sätt i 10—12 §§ närmare anges biträda vid upprättande och insamling av folkräknings- och fastighetsuppgifterna samt svara för att erforderlig granskning och rättelse av uppgifterna kommer till stånd.

Kommunens styrelse må uppdraga nämnda arbetsuppgifter på särskilt granskningsorgan med sammansättning och arbetsordning som styrelsen bestämmer under beaktande av att arbetet utföres med tillbörlig noggrannhet och skyndsamhet. Styrelsen skall utse en granskningsledare.

Roteombuden skola, även om de icke ingå i granskningsorgan, vara skyldiga att medverka i dess arbete och äro därvid underställda granskningsledaren.

Kommunens styrelse eller, i förekommande fall, granskningsorganet skall, där det ej sker genom roteombud, för kontroll av uppgiftsmaterialet på annat lämpligt sätt följa arbetet vid för-skrivning enligt 45 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

10 §.

Kommunens styrelse skall tillse att de uppgiftsskyldiga i kommunen erhålla erforderlig handledning och hjälp vid uppgiftsskyldighetens fullgörande, att de insamlade uppgifterna granskas, fullständigas, rättas och numreras,

att erforderliga kompletterande uppgifter lämnas, att uppgiftsmaterialet blir vederbörligen berett för den fortsatta bearbetningen, samt

att enligt anvisningar, som meddelas av statistiska centralbyrån, de inkomna uppgifterna därefter överlämnas för fortsatt bearbetning.

Det i nästföregående stycke angivna arbetet med granskning, fullständigande och rättande av uppgifter skall bedrivas så att uppgiftslämnare ej onödigt betungas.

Granskningsledaren eller den han i sitt ställe utser äger hos mantalsskrivningsförrättare i mån av behov taga del av anteckningar i stomme till mantalslängd.

11 §.

Granskningsledare må av fastighetsägare och annan uppgiftsskyldig inhämta erforderliga ytterligare upplysningar rörande förhållanden, som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Granskningsledaren må vidare från den som icke själv skall lämna folkräkningsuppgift inhämta erforderliga upplysningar rörande honom.

12 §.

Har folkräkningsuppgift eller fastighetsuppgift ej avlämnats inom föreskriven tid eller lämnas icke på begäran upplysningar som avses i 11 §, må granskningsledaren hos mantalsskrivningsförrättaren påkalla, att den försumlige anmanas fullgöra sin skyldighet.

I fråga om sådan anmaning skall vad i 44, 63 och 64 §§ folkbokföringsförordningen stadgas om anmaning att fullgöra uppgiftsskyldighet till mantalsskrivning och vite äga motsvarande tillämpning.

13 §.

1 mom. I fråga om mantalsskrivningen för år 1966 skola gälla följande särskilda bestämmelser.

2 mom. Vad i folkbokföringsförordningen stadgas om skyldighet att lämna mantalsuppgift skall icke äga tillämpning, envar dock obetaget att framställa yrkande om sin mantalsskrivning genom att senast den 11 oktober 1965 avlämna mantalsuppgift.

I stället för vad i 40 § folkbokföringsförordningen stadgas om huvudförteckning skall gälla, att sådan förteckning icke skall avlämnas, där ej vederbörande kommun beslutat om huvudförteckning för lokala ändamål. I dy-

likt fall fastställer kommunen formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. Blanketter till sådant formulär skola tillhandahållas de uppgiftsskyldiga genom kommunens försorg och på kommunens bekostnad.

3 mom. Vad i folkbokföringsförordningen sägs om uppgifter till mantalskrivningen skall hava avseende på uppgifter som avlämnats till folk- och bostadsräkningen år 1965, såvitt avser tillämpning av 27 § 3 mom. samt 41 och 45 §§ ävensom, i den mån Konungen så prövar erforderligt, 50 § nämnda förordning.

4 mom. Stadgandet i 47 § andra stycket andra punkten folkbokföringsförordningen skall icke äga tillämpning.

14 §.

De ytterligare bestämmelser som erfordras angående folk- och bostadsräkningen år 1965 meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Statistiska centralbyråns förslag

till

Kungörelse

med vissa bestämmelser rörande folk- och bostadsräkningen år 1965 samt mantalsskrivningen för år 1966

Kungl. Maj:t har funnit gott att, med stöd av 14 § förordningen den med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m. ävensom 55 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946, förordna som följer.

1 §.

1 mom. I folkräkningsuppgift skall angivas den kommun eller det municipalsamhälle samt den församling och den fastighet, där bostadslägenheten finnes eller, i fall som avses i 2 § tredje stycket förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning 1965 m. m., där den uppgiftsskyldige skall mantalsskrivas för år 1966. Är bostaden hotell, pensionat, vårdhem eller dylikt, skall antecknas rörelsens eller inrättningens namn.

2 mom. I fråga om envar, som skall upptagas i folkräkningsuppgift, skall uppgift där lämnas om

efternamn och fullständiga förnamn,
hushålls- och familjeställning,
födelseår,
civilstånd och
sysselsättning.

Beträffande den som under år 1965 inflyttat i den fastighet, där uppgiften skall lämnas, skall därjämte uppgivas den församling och den fastighet, där han var kyrkobokförd före flyttningen samt när flyttningen ägde rum.

Rörande den som har förvärvsarbete skall i folkräkningsuppgiften därjämte lämnas uppgift om yrkesverksamheten med angivande av

yrke,
yrkesställning,
arbetsgivarens eller företagets namn eller firma,
arbetsplatsens adress och kommunbelägenhet samt
företagets huvudsakliga verksamhet vid arbetsplatsen.
Slutligen skall folkräkningsuppgiften innehålla upplysning
dels om innehav av personbil,
dels ock om körvana med lastbil eller buss.

Har någon, som skall upptagas å annans folkräkningsuppgift, lämnat upplysningar om sig på sätt i 2 § sista stycket förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m. sägs, skall den som har att avlämna folkräkningsuppgiften där införa namnet å den med upplysningarna avsedde samt vid uppgiften foga det emottagna konvolutet.

3 mom. I folkräkningsuppgift skall beträffande bostadslägenhet angivas huruvida lägenheten begagnas av ägaren eller på vad sätt den är upplåten till den uppgiftsskyldige;

huruvida till lägenheten hör kök, kokvrå eller kokskåp;
antalet rum och det antal rum, som uteslutande nyttjas för annat än bostadsändamål;

förekomst av vattenledning, avlopp, centralvärme, kylskåp, gasspis, elspis och badrum;

typ av avträde; samt

i fråga om badrum och avträde, huruvida detta är avsett även för annan bostadslägenhet.

4 mom. Folkräkningsuppgift skall undertecknas av den uppgiftsskyldige.

5 mom. Blankett till folkräkningsuppgift skall innehålla erinran om bestämmelserna i 2 § sista stycket och 5 § sista stycket förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.

2 §.

1 mom. I fastighetsuppgift skall angivas den kommun eller det municipalsamhälle och den församling, där fastigheten är belägen, tillika med fastighetens beteckning, ägarens namn och adress samt huruvida fastigheten är jordbruksfastighet eller annan fastighet.

Vidare skall i fråga om varje hus å fastigheten uppgivas gatuadress, namn eller annan beteckning på huset, byggnadsåret och antalet bostadslägenheter i huset samt huruvida mer än halva huset upptages av annat än bostadslägenheter.

För varje bostadslägenhet skall slutligen uppgivas lägenhetens storlek samt för upplåten bostadslägenhet lägenhetsinnehavarens namn. Är bostadslägenhet ej upplåten, anges orsaken härtill.

2 mom. Innehåller fastighet allenast en bostadslägenhet och åligger det fastighetens ägare att avlämna folkräkningsuppgift rörande lägenheten, skall fastighetsuppgift rörande fastigheten lämnas å blanketten för folkräkningsuppgift.

Särskild fastighetsuppgift skall undertecknas av den uppgiftsskyldige, som tillika skall uppgiva sin postadress.

3 §.

Vid avlämnande enligt 7 § förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m. skola folkräkningsuppgifterna vara ordnade efter fastighetsuppgiften.

4 §.

1 mom. Länsbyrå för folkbokföringen skall, i samband med att de i 16 § 1 mom. och 28 § 1 mom. mantalsskrivningskungörelsen den 25 augusti 1947 (nr 654) föreskrivna exemplaren av stomme och personell liggare tillställas mantalsskrivningsförrättaren, till kommunens granskningsledare utan avgift överlämna ett arbetsexemplar av liggaren, tryckt som huvudskrift, ävensom, därest centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden efter samråd med statistiska centralbyrån det föreskriver, ett arbetsexemplar av stommen.

För återföring av civilståndet till den 1 november 1965 i det i första stycket nämnda arbetsexemplaret av den personella liggaren skall länsbyrå för folkbokföringen, enligt närmare föreskrifter av centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden, till statistiska centralbyrån meddela civilståndsändringar, som inträffat efter nämnda tidpunkt.

2 mom. I samband med granskningen av avlämnade folkräkningsuppgifter skall i det i 1 mom. nämnda arbetsexemplaret av den personella liggaren utmärkas befolkningen inom tätort, vars gränser angivits av statistiska centralbyrån.

3 mom. Föreskrifter och anvisningar rörande granskning m. m. enligt 10 § förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m. meddelas av statistiska centralbyrån. Därvid skall särskilt erinras om stadgandena i 13 och 16 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

5 §.

För-skrivning skall år 1965 äga rum så snart ske kan efter den 13 oktober och skall, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, påbörjas senast den 20 oktober 1965.

Kommunens styrelse skall ställa folkräkningsuppgifterna och fastighetsuppgifterna till förfogande för granskning vid för-skrivning och mantalsskrivning under den tid förrättningen kräver. Tiden och sättet för uppgifternas tillhandahållande skola, med iakttagande av vad nedan sägs, av vederbörande pastor och mantalsskrivningsförrättare bestämmas efter samråd med granskningsledaren.

Är för-skrivning icke avslutad den 10 november 1965, skall pastor återställa då granskade uppgifter omedelbart och återstående uppgifter fortlöpande.

6 §.

1 mom. Vad i 50 § folkbokföringsförordningen samt i 6 §, 10 § 1 mom. och 10 § 2 mom. andra stycket mantalsskrivningskungörelsen sägs om mantalsuppgifter skall äga motsvarande tillämpning i fråga om uppgifter till folk- och bostadsräkningen år 1965.

2 mom. I stället för vad i 10 § 2 mom. första stycket och 3 mom. mantalsskrivningskungörelsen stadgas skall vid mantalsskrivningen för år 1966 följande gälla.

Finner pastor vid för-skrivning att skyldighet att avlämna folkräknings-

uppgift eller fastighetsuppgift icke fullgjorts, skall pastor underrätta granskningsledaren härom.

Har mantalsuppgift avlämnats, skall denna efter granskning vid för-skrivningen överlämnas till mantalsskrivningsförrättaren.

7 §.

Där så erfordras i skriftväxlingsärende eller mantalsskrivningsmål eller eljest, äger mantalsskrivningsförrättaren taga del av folkräkningsuppgift eller fastighetsuppgift hos granskningsledaren eller av denne erhålla upplysning om uppgiftens innehåll.

Vad nu sagts om granskningsledaren skall äga motsvarande tillämpning i fråga om statistiska centralbyrån, därest uppgiften dit överlämnats för fortsatt bearbetning.

8 §.

Av kungörelse, som länsstyrelse utfärdar jämlikt 7 § 2 mom. mantalsskrivningskungörelsen, skall framgå vad som enligt 13 § 2 mom. förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m. skall tillämpas vid mantalsskrivningen för år 1966.

9 §.

Bestämmelserna i förordningen med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m. samt i denna kungörelse skola äga motsvarande tillämpning i Stockholm och Göteborg.

10 §.

De särskilda föreskrifter, som må erfordras för tillämpning av denna kungörelse, meddelas av statistiska centralbyrån och centrala folkbokförings- och uppbordsnämnden.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.